

και μετά ακολουθεί η διερεύνηση των αιτίων που οδήγησαν στη νόσο. Επομένως, κάποιος που επιθυμεί να ενασχοληθεί με τη μελέτη της ιατρικής *ἐπιστήμης*, θα πρέπει, πρώτα σε θεωρητικό επίπεδο, να κατέχει τη γνώση των υγιεινών αιτίων, η οποία αποτελεί το θεμέλιο της ιατρικής και τη βάση για την κατανόηση της λειτουργίας του σώματος όταν αυτό νοσεί· στην πρακτική εφαρμογή των γνώσεών του, όμως, δηλαδή στην καθημερινότητα της ιατρικής θεραπευτικής, θα πρέπει να ασχολείται με τη συμπτωματολογία των νόσων και, δευτερευόντως, να κάνει αναγωγή στα αίτια που διατάραξαν την υγιεινή κατάσταση³⁴.

Μέχρι στιγμής, η παρουσίαση και ανάλυση του Γαληνού για τα συστατικά που συναποτελούν τον ορισμό, ακολούθως και το περιεχόμενο της ιατρικής *ἐπιστήμης*, είναι λεπτομερέστατη και διακρίνεται από σχολαστική ταξινόμηση των επιμέρους στοιχείων. Παρόλα αυτά, ο Γαληνός δε σταματά εδώ, καθώς λαμβάνει υπόψη του και δύο άλλους παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ιατρική· πρόκειται για τις έννοιες του «γενικά» και του «προς το παρόν», οι οποίες καθορίζουν το χαρακτήρα και την ποιότητα ενός αιτίου, ενός σώματος ή ενός γνωρίσματος³⁵. Η ιατρική πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις δύο αυτές παραμέτρους, γιατί η αντιμετώπιση, για παράδειγμα, ενός γενικά υγιούς σώματος θα είναι διαφορετική από την αντιμετώπιση ενός γενικά νοσηρού σώματος· επιπλέον, πρέπει να μελετάται σε κάθε περίπτωση ο βαθμός της απόκλισης από την κατάσταση της υγείας, ώστε να προσαρμοστεί κατάλληλα η θεραπεία. Επομένως, αν επανέλθουμε στον ορισμό που δίνει ο Γαληνός για την ιατρική, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ιατρική γι' αυτόν σημαίνει την επιστημονική γνώση των υγιεινών,

³⁴ *Τέχνη Ιατρική*: 308: ἐν μέντοι ταῖς πράξεσι, πρότερον μὲν τῶν σωμάτων ἢ διάγνωσις, ἐκ τῶν σημείων δηλονότι, μετὰ ταῦτα δὲ ἢ τῶν ἐπ' αὐτοῖς αἰτίων εὔρεσις.

³⁵ *Τέχνη Ιατρική*: 308: ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸ ποιητικόν, καὶ τὸ δηλωτικόν, καὶ τὸ ἐπιδεκτικόν, διχῶς ἕκαστον λέγεται, τὸ μὲν ἀπλῶς, τὸ δὲ ἐν τῷ νῦν, ἰστέον ἀμφοῖν οὖσαν ἐπιστήμην τὴν ἰατρικὴν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἀπλῶς διχῶς λέγεται, τὸ τε διὰ παντός. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· καὶ ἔστιν ἀμφοτέρων τούτων ἐπιστήμη ἢ ἰατρικὴ.